

Adat Veresegyházi Szentyel János életéből

Tolnai Dali János és néhány puritánus társa felett az 1646 esztendő február hónap 7-én Tokajban tartott közssinat ugy ítélkezett, hogy állásuktól mindaddig felfüggesztessenek, mignem egy összehivandó nemzeti zsinat nem dönt sorsuk felett. Nemcsak a haladó gondolkozásu, de minden jóézésű férfiuban ugy Magyarországon, mint különösen Erdélyben nagy megbotránkozást keltett ez a határozat. Simándi János zempléni esperes - nézetéhez mért felfogása szerint - az általa vezetett "Protocollum"-ban megemlékezvén, különösen Veresegyházi János gyulafehérvári tanárt említi olyanak, mint aki az erdélyiek közül legerősebben kikelt a Tolnaiékkal szemben tanusított bánásmód miatt.¹⁾ De Veresegyházinak ez az erélyes tiltakozása sem keltett ellenszenvet sem a fejedelem, sem a főemberek körében, bizonyosság erre az a körülmény, hogy állásában még a szatmárnémeti nemzeti zsinat után is továbbra is megmaradhatott, de határozott célzást találunk erre a kolozsvári sáfárpolgárnak 1646 november 20-i feljegyzésében, amelyet a nemzeti zsinat megtartása után alig félesztendő mulva róttak papirosra: "Erkezek Bathorból Veres Egjhazi Janos, Fejervari Mester, Vagio[n] Maga 3 Magauál, keseri Bettlen Istua[n] szolgália Oltomany Giörgj masod magauál."²⁾ Látjuk tehát, hogy az öreg Bethlen Istvánnál egészen bizonyosan a fejedelelemnél is illő becsületben állott. Ekkor ugyanis Bethlen Péter temetéséről érkezhett, minthogy az ifju gróf 1646 augusztus 3-án meghalván, november 4-én Nyirbátorban eltemették.³⁾ Veresegyházi tehát két társával, valamint Bisterfeld

1) Zoványi Jenő: Puritánus mozgalmak. Bp. 1911. 143.

2) Sáfár. 1646. 138, 212.

3) RMK. I. 787.

professzorral együtt⁴⁾ ekkor a fehérvári kollégiumot képviselték.

Veresegyházi értékelését bizonyítja az is, hogy szolgálata még 1648-ban is az iskolához kötötte, ugyanis Illyefalvi Szász Miklós utrecht-i teológus március 13-án tartott vitatkozását a fehérvári egyházi vezetőkön kívül Árkosi Benedek, Veresegyházi János és Csaholczi János fehérvári puritánus iskolaigazgatóknak ajánlotta.⁵⁾

Veresegyházi személyéről és működéséről - sajnos - nem sokat tudunk, annyi azonban ismeretes, hogy ő volt az első magyar, aki Comeniust a fejedelem megbízásából Elbingben 1643-ban felkereste és átadta neki Rákóczi meghívását, minthogy a kiváló tudóst a fehérvári kollégiumhoz óhajtotta megnyerni.⁶⁾ A későbbi időből azt is tudjuk róla, hogy "Veres-egyházi Szentjel János" néven Lőcsén 1648-ban egy "Myrotechium Spirituale, az az: Lelki Patika" című 261 lapnyi terjedelmű 12°-nyi nagyságú könyvet adott ki, amelyet késmárki Tökölyi Istvánnak ajánlott, a hozzá szerzett buzdító magyar verset pedig "Mich. Apafi de Apanagyfalva N(obilis)T(ransilvanus) nékem hűséges Praeceptoromhoz... hala adó szeretetemnek. jeléül" írta.⁷⁾ Bizonyosan a későbbi fejedelem ezután sem feledkezett meg egykori tanítójáról.

Veresegyházi hihetőleg Kassáról származott, itt ugyanis a város lakóinak 1650. esztendei összeírásában az I. fertályban felsorolnak egy "Vörösegyházi Szentely János" nevezetű személyt,⁸⁾ aki netalántán apja is lehetett a fehérvári skolamesternek. De atyafiságához kellett tartoznia annak a Veresegyházi Szentely Mihály kolozsvári typographus és kiváló compactornak is, akinek különben hasonlóképpen volt köze Kassához.⁹⁾

4) Sáfár. 1646. 346.

5) RMK. III. 1712.

6) Rác Lajos: Comenius Sárospatakon. Bp. 1931.- Makkai László: A magyar puritánusok harca. Bp. 1952. 57, 96.

7) RMK. I. 810.

8) Kerekes György: Polgári társadalmunk a XVII. szdban. Kassa, 1940. 50.

9) Szerző: A legyeződiszes könyvkötés kolozsvári mestere. MKvSzle: 1957. 155-65.